

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України
«Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»
(щодо вдосконалення системи гарантування вкладів
та процедури виведення банків з ринку)
(реєстр. № 5256 від 10 жовтня 2016 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 08 лютого 2017 року (протокол № 55) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (щодо вдосконалення системи гарантування вкладів та процедури виведення банків з ринку) (реєстр. № 5256 від 10 жовтня 2016 року), поданий народними депутатами України Ляшком О.В., Рибалкою С.В., Галасюком В.В. та іншими (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою метою і завданнями прийняття цього Законопроекту є побудова справедливої та обґрунтованої системи гарантування вкладів фізичних осіб, вдосконалення процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку, забезпечення ефективного захисту всіх суб'єктів права власності, створення умов для відновлення довіри до банківської системи, стабілізація та розвиток банківського сектору.

Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», які нададуть можливість підвищити граничний розмір відшкодування вкладів фізичним особам (до 400 000, 00 гривень) та встановити внесення банками регулярного внеску до Фонду на диференційованій основі, залежно від ступеню ризику у діяльності банку та встановити граничні розміри таких внесків (не більше 1,5 % від бази нарахування у національній валюті та 2,4 % від бази нарахування у іноземній валюті), скоротити перелік підстав для справляння Фондом з банків спеціального збору.

Також Законопроектом пропонується змінити черговість задоволення вимог кредиторів за рахунок коштів від реалізації майна неплатоспроможності банку, а також розширити перелік інформації, що

втрачає статус банківської таємниці у зв'язку із неплатоспроможністю банку за рахунок інформації про проведені банком фінансові операції, операції пов'язаних з банком осіб, подану до Національного банку звітність, наглядові та регулятивні заходи Національного банку щодо банку протягом року до часу віднесення банку до категорії неплатоспроможних. На думку авторів Законопроекту ця норма буде сприяти більш зваженому підходу Фонду при обранні способу виведення неплатоспроможного банку з ринку, а також посиленню роботи регуляторів (Фонду та Національного банку України) з проблемними банками до настання їх неплатоспроможності з метою запобігання їй настанню.

Крім того, пропонується розширити перелік інформації, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню Фондом та встановити відповідальність посадових осіб Фонду у разі невиконання або неналежного виконання цього обов'язку.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), в Україні визначається і діє принцип верховенства права, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша, друга статті 8), органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19).

Разом із тим, відповідно до Конституції України, держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом (частина четверта статті 13). Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 21).

Права і свободи людини і громадянина, закріплені Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (стаття 22 Конституції України).

Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається

лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану (частини перша, четверта і п'ята статті 41 Основного Закону).

У підпункті 5.4. пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 10 жовтня 2001 року № 13-рп/2001 (справа про заощадження громадян) Конституційний Суд України зазначив, що власники, здійснюючи право власності, відповідно до Конституції України повинні додержуватися конституційних положень про те, що «власність зобов'язує», і вона «не повинна використовуватись на шкоду людині і суспільству» (частина третя статті 13), а також, що використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства (частина сьома статті 41). Отже, з наведених положень Основного Закону України випливає, що право власності може бути обмежено.

В обґрунтування цієї правової позиції Конституційний Суд України послався на Перший протокол до Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 року та прецедентну практику Європейського суду з прав людини зауваживши, що держава має право «вводити в дію такі закони, які, на її думку, є необхідними для здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів» (стаття 1). Європейський суд з прав людини у справі «Джеймс та інші проти Сполученого Королівства» від 21 лютого 1986 року (*James and others v. the United Kingdom*) зокрема зауважив: «Не заперечуючи право держави встановлювати – у досить широких межах розсуду, відповідно до її внутрішньої законодавчої, соціальної, економічної політики чи з іншою метою – обмеження у користуванні об'єктами права власності з огляду на суспільний інтерес, слід мати на увазі, що ці обмеження, однак, не повинні призводити до позбавлення можливостей такого користування, тобто до повної їх втрати».

Разом з тим, відповідно до Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи (частина перша статті 24). Це означає, що і встановлене Основним Законом право володіння, користування та розпорядження власністю (частина перша статті 41), як і обмеження державою цього права, має бути рівним для всіх громадян.

Відповідно до частин першої і шостої статті 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом, кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень (стаття 56 Основного Закону України).

Відповідно до пунктів 1, 7, 8 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; правовий режим власності; правові засади і гарантії підприємництва, а згідно з пунктом 1 частини другої статті

92 Конституції України виключно законами України встановлюються засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків.

Слід зазначити, що зважаючи на негативні наслідки неплатоспроможності кредитних організацій для економіки Європейського Союзу та несприятливого впливу цієї неплатоспроможності на фінансову стійкість і довіру вкладників, прийнято Директиву 2014/59/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 травня 2014 року, яка встановлює рамкові положення щодо врегулювання неплатоспроможності кредитних установ та інвестиційних компаній, а також Директиву 2014/49/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про системи гарантування депозитів, яка встановлює правила і процедури стосовно запровадження і функціонування схем гарантування депозитів, підвищення стійкості банківської системи в цілому та захисту вкладників.

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України). З огляду на зазначене, законодавча ініціатива є предметом правового регулювання закону та узгоджується з Конституцією України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (щодо вдосконалення системи гарантування вкладів та процедури виведення банків з ринку) (реєстр. № 5256 від 10 жовтня 2016 року), поданий народними депутатами України Ляшком О.В., Рибалкою С.В., Галасюком В.В. та іншими, не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ